

Mély-ég objektumok

december–január

Észlelő	Észlelés	Műszer
Bakos Gáspár (Budapest)	16	11,0 T
Berente Béla (Kocsér)	1	25,0 C
Cziniei Szabolcs (Pannonhalma)	2	15,0 T
Kónya András (Szomolya)	2	11,0 T
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	1	10,0 T
Molnár Zoltán (Torda, RO)	5	19,0 T
Pap Csaba (Veszprém)	8	11,0 T
Papp Sándor (Kecskemét)	2	24,4 T
Szabó Gergely (Nagykőrös)	2	12,5 T
Szarka Levente (Kecskemét)	2	16,2 T
Szauer Ágoston (Szombathely)	1	11,0 T
Vaskúti György (Vaskút)	2	20,0 T

Összesen 12 észlelő 43 megfigyelést végzett.

Rövidítések: GX= galaxis, NY= nyílthalmaz, PL= planetáris köd, DF= diffúz köd, SK= sötét köd, LM= látómező, EL= elfordított látás, KL= közvetlen látás, T= Newton-reflektor, L= refraktor, C= Cassegrain-távcső, MC= Makszutow-Cassegrain-távcső, B= binokulár, M= monokulár, f= fotó.

A december–januári észlelésekből készített beszámoló egyidejűleg lehetőséget ad az 1991-es év mély-éges észlelői munkájának rövid áttekintésére. Az év során (a mostani rovatig) 328 vizuális és 10 fotografikus megfigyelés érkezett (1990-ben 526 mély-ég észlelés készült). A rovat munkájában átlagban 15–18 észlelő vett aktívan részt, ami hasonló az 1990. évi részvételhez. Ezzel egyidejűleg néhány változásról is be kell számolni. A múlt év decemberétől rovatunkkal párhuzamosan működik a Messier Klub, melynek célkitűzéseiről az 1991/12. Meteorban jelent meg részletes ismertetés. Remélhetőleg a most induló és rovat jelleggel működő Klub nemcsak hiányt pótol, hanem sok új érdeklődőnek ad kedvet a mély-ég észleléshez!

Az 1984 óta működő mély-ég rovat céljai többé-kevésbé változatlanok. A hazai észlelők (és természetesen a határainkon kívüli élő, főként erdélyi magyar észlelők) munkájára támaszkodva lehetőség szerint minél több — és jobb — rajzos, leíró megfigyelést szeretnénk közzétenni. Ebben a munkában egyaránt helye van a kis és nagytávcsöves, valamint a kezdő és gyakorlott észlelőknek. De ugyancsak igényt tartunk az asztrofotósok aktív részvételére is.

1992-ben a beérkező észlelési anyag feldolgozását, a rajzos megfigyelések grafikai korrekcióját és a rovat működése során alaposan felduzzadt megfigyelési archívum rendezését Sági Csabával (6000 Kecskemét, Bagi L. u. 1.) munkamegosztásban végezzük.

Az 1990. december 1.—1991. november 30. között beérkezett észlelések alapján a legtöbb megfigyelést végző megfigyelőink a következők: Pap Csaba 41, Ladányi Tamás 36, Babcsán Gábor 24, Édes Krisztián 24, Cziniel Szabolcs 23, Kónya András 20, Molnár Zoltán 19 és Kocsis Antal 17 megfigyeléssel.

Igen szép, egyenletes teljesítményt nyújtott Kónya András az észlelési ajánlati listák nehezebb objektumainak "federítésében" (pl. BD +30°3639 Cyg PL). Legaktívabb külföldi észlelőnk Molnár Zoltán (Torda, Románia), de ugyancsak elismerést érdemel az esetenként dupla "tömött borítékot", így a rovatvezetőt kétségbeejtő mennyiséget produkáló Pap Csaba és Édes Krisztián, valamint az összes közreműködő észlelő. Munkájukért ezúton mondok köszönetet.

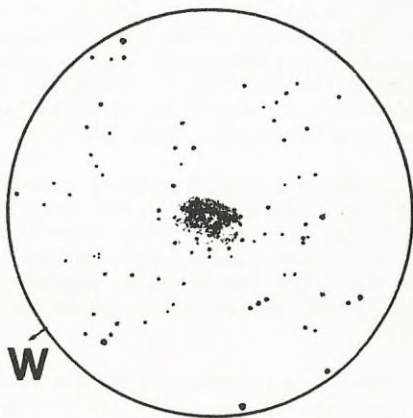
Az 1991 decemberi—1992 januári észlelési periódusról már nem lehet ilyen sok jót elmondani. Az Orion—Monoceros csillagképek objektumáról alig érkezett megfigyelési anyag, jóllehet éppen a Ráktanyán végzett közel három tucatnyi — egyébként jó — Eri, Vir, Leo stb. észlelés bizonyítja, hogy volt briliáns légkör ebben az időszakban is. Épp ezért ajánlati listánkon keresztül ismét konkrét objektumok észlelésére kérjük a megfigyelőket. Az ebből kiválasztott egy-két objektum megfigyelésével nemcsak a közlési lehetőség bővül, hanem egymás munkáját is jobban megismernék az észlelők. Aktív megfigyelőinknek továbbra is még a Meteor megjelenése előtt kiküldjük a listát. Észlelőlapot csak válaszbélyeg küldése mellett tudunk biztosítani. Ezt és az ajánlati listát Sági Csabától (a fenti címen) is lehet kérni válaszbélyeggel.

A korábbi évek és az 1991-es megfigyelési időszak tapasztalatai alapján kérjük az észlelőket, hogy egy-egy általuk érdekesnek ítélt objektum közös megfigyelésére tegyenek javaslatot, esetleg küldjék el előzetesen készített észlelésüket, elképzeléseiket. Az ilyen kezdeményezést, különösen ha a hazai viszonyok (műszerezettség) mellett megvalósítható, közzétesszük, akár ajánlott objektumként, akár az archívum kontroll anyagával egybevetve.

NGC 2174-5 NY+DF Ori

8,0 L, 40x: Nagyon kiváló átlátszó-ság mellett, kis szerencsével sikerült a DF megpillantása. Úgy tűnt, mintha a DF kissé kinyúlna a halmazból, ami (a rajz szerint) a közvetlen környezetben elég csillagzegénynek látszik, s egy fényes trapézot alkot. A DF teljesen homogén, és szinte csak EL-sal látszik. A halmaz körbefonja, a Ny-i oldalán érzett kinyúlástól eltekintve. (Pap Cs., Ráktanya)

11,0 T, 32x: Igen gazdag csillagmezőben található a nem túl könnyen észlelhető objektum. Érdekes látvány, mivel a DF nem minden területe látszik azonos intenzitással. Megfigyeléseim alatt három különböző intenzitású területet észleltem. A DF mérete kb. 20'—25' lehet (a halmaz mérete nem dönthető

11,0 T

32x

1°45'

el), és a ködben még megfigyelhető egy $7^m_0-7^m_5$ -s csillag, ami érezhetően a DF-hez tartozik. (Kónya A., Szomolya, 1991.01.14-i észlelés)

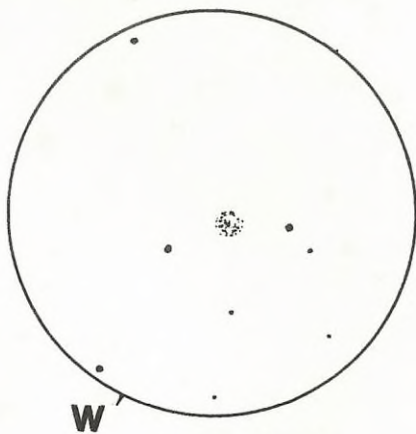
NGC 2022 PL Ori

11,0 T, 96x: Felismerhető enyhe kiterjedtsége és szürkés színe. 169x: Egyenletes fényű, igen halvány, kör alakú planetáris. EL-sal sem láttam több részletet. (Kónya A.)

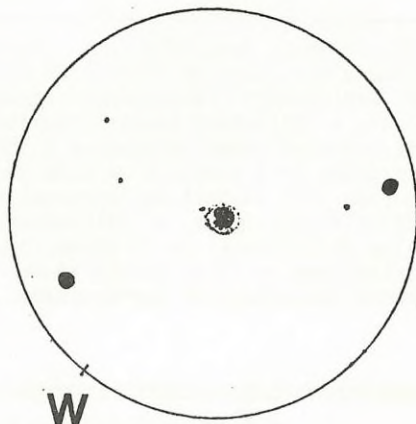
19,0 T, 100x: Elég halvány és kicsi objektum. Fénye egyenletesen oszlik el a kör alakú felületen. (Molnár Z.)

33,4 T, 56x: Már így is észrevehető. 150x: Egyértelmű kékes "pamacs". 250x: Érezhetően megnyúlt 30" körüli planetáris, fényessége nagyobb lehet 12^m_2 -nál. A rajzon nem sikerült visszaadnom azt az érdekes inhomogén (szemcsés?) szerkezetet, amit észleltem. Kissé excentrikus magvidék, kb. 5"-es lehet. A D-i részen felvillan egy halvány (központi?) csillag. A köd mellett lévő csillag kb. 14^m_2 -s. (Szentaskó L.)

Az 1987-ben már egyszer közlésre került érdekes planetáris ismételt feldolgozását a három nagyon szépen egybevágó rajz és a 33,4 T-vel végzett észlelés részletei indokolták. A PL fényességadatai valóban eltérőek, de vizuálisan D. Allen szerint is 12^m_4 -s.

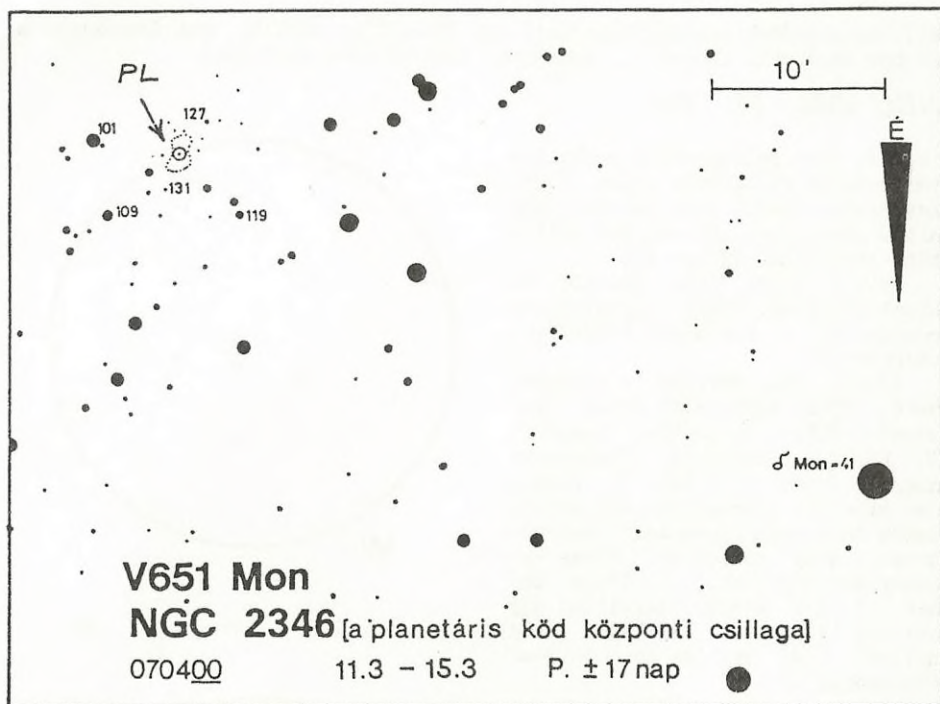
11,0 T   96x   33'

33,4 T   250x   8'

NGC 2346 PL Mon

Az NGC 2346 Mon planetáris köddel a változó fényességű központi csillag (V651 Mon) miatt foglalkozunk ismét. Ezt az indokolja, hogy hosszabb idő után újra jelentős fényváltozást mutat a központi csillag, továbbá a ködösség érdekes "eltűnését" látta egyik észlelőnk február 1-jén. Néhány nappal később azonban gyengébb légköri viszonyok mellett (hasonló méretű távcsővel) látható volt a köd.

Miután aktív észlelőink egy részét sikerült időben értesíteni, most rajtunk a sor, hogy az 1981–1985 között folyamatosan változó karakterű, nagy amplitúdójú fényességváltozásokat mutató csillagot rendszeresen észlelve a változósok ismét felderítsék a fénygörbe jellegét, a mély-egesek pedig megpróbáljanak válaszolni a kérdésre: mennyire függ össze a ködösség láthatósága és a központi csillag fényváltozása. Tehát az 1985/3. és 6. Meteorban több rajzzal és leírással bemutatott mély-ég objektumot egyaránt ajánljuk a mély-ég és a változócsillag-észlelők figyelmébe. A központi csillag észleléséhez 8–10 cm-es, míg a ködhöz — hacsak nem halványodik el túlságosan — 15 cm körüli távcső és igen kiváló átlátszóságú ég kell. A beérkező észlelésekről természetesen beszámolunk.

PAPP SÁNDOR

TÁVCSŐTÜKRÖT CSATLÓSTÓL!

Vállalom fényerős tükrök csiszolását is vállalom Newton- és Cassegrain-rendszerekhez pyrex korongokból. Tükrök kijávitását szintén vállalom 40 cm-es átmérőig.

Csatlós Géza – 1021 Budapest, Kuruclesi út